

نازه های میراث مکتوب

جامع التواریخ (تاریخ آل سلجوق) / تألیف
رشیدالدین فضل الله همدانی؛ تصحیح و تحشیه
محمد روشن.

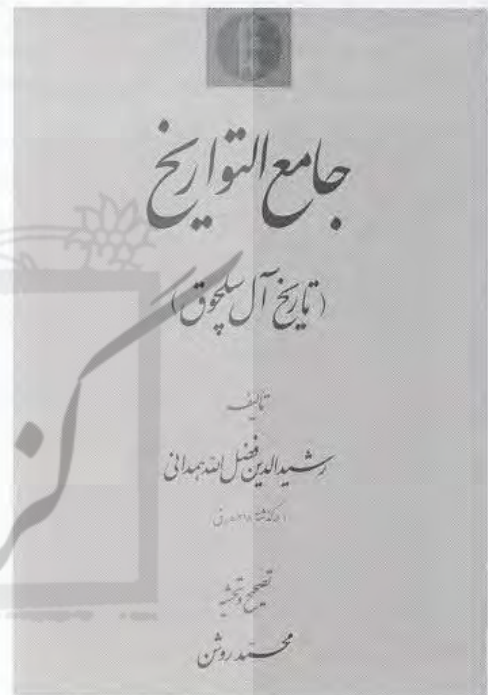
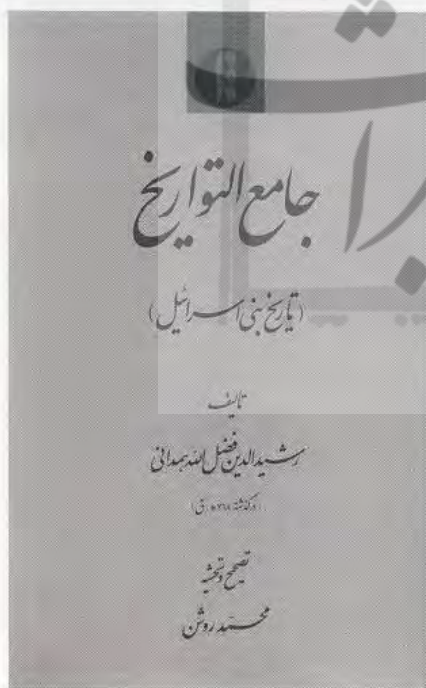
حوزه تاریخ، شماری در معارف دینی نظیر تفسیر، علوم قرآن
و احکام و اندکی در طب و آئین مملکتداری می باشد.

در این میان جامع التواریخ برجستگی خاصی دارد. البته
این اثر تألیف مستقیم خود او نیست، بلکه توسط گروهی از
محققان و مترجمان و زیر نظر وی آماده شده است.

رشیدالدین نخست به فرمان غازان خان، تألیف تاریخ
مغول را آغاز کرد. اما پیش از آنکه تدوین آن به پایان برسد،
غازان خان در سال ۷۰۴ هـ. ق درگذشت. این تاریخ در دوره
جانشین و برادر وی، سلطان محمد اولجایتو به انجام رسید.
سپس از سوی اولجایتو مأمور شد تا تاریخ عمومی تألیف کند.
او این کار بزرگ را شروع کرد و تألیف جامع التواریخ پس از ۵۰
سال به پایان رساند.

اثر حاضر بخش مربوط به تاریخ آل سلجوق است که
سراسر انباشته از اساطیر و داستانهای این قوم می باشد. این
اثر برای نخستین بار است که بر اساس معتبرترین نسخ
تصحیح و به زیور طبع آراسته می شود.

جامع التواریخ (تاریخ بنی اسرائیل) / تألیف
رشیدالدین فضل الله همدانی؛ تصحیح و تحشیه
محمد روشن

خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی (در گذشته ۷۱۸
هـ. ق) طبیب عالم و مورخ دانشمند در سراسر دوره سلطنت
غازان خان و جانشین او اولجایتو و در ابتدای سلطنت ابوسعید
مقام وزارت ایلخان را داشت. او به واسطه علم و مهارتی که در
طب داشت به دربار ایلخان راه یافت و در سایه تدبیر و
سیاست به مرتبه والایی رسید. او به عنوان مورخ برجسته
مقامی ممتاز دارد و تألیفات تاریخی وسیعش به لحاظ وسعت
و اعتبار و شیوه علمی اعجاب و تحسین محققان را برانگیخته
است.

او آثار متعددی از خود به یادگار گذاشته که بخشی در

خواجه رشیدالدین فضل الله همدانی (در گذشته ۷۱۸
هـ. ق) طبیب عالم و مورخ دانشمند در سراسر دوره سلطنت
غازان خان و جانشین او اولجایتو و در ابتدای سلطنت ابوسعید
مقام وزارت ایلخان را داشت. او به واسطه علم و مهارتی که در

طب داشت به دربار ایلخان راه یافت و در سایه تدبیر و سیاست به مرتبه والایی رسید. او به عنوان مورخی برجسته مقامی ممتاز دارد و تألیفات تاریخی وسیعش به لحاظ وسعت و اعتبار و شیوه علمی اعجاب و تحسین محققان را برانگیخته است.

او آثار متعددی از خود به یادگار گذاشته که بخشی در حوزه تاریخ، شماری در معارف دینی نظیر تفسیر، علوم قرآن و احکام و اندکی در طب و آئین مملکتداری می باشد.

در این میان جامع التواریخ برجستگی خاصی دارد. البته این اثر تألیف مستقیم خود او نیست، بلکه توسط گروهی از محققان و مترجمان و زیر نظر وی آماده شده است.

رشیدالدین نخست به فرمان غازان خان، تألیف تاریخ مغول را آغاز کرد. اما پیش از آنکه تدوین آن به پایان برسد، غازان خان در سال ۷۰۴ هـ. ق درگذشت. این تاریخ در دوره جانشین و برادر وی، سلطان محمد اولجایتو به انجام رسید. سپس از سوی اولجایتو مأمور شد تا تاریخ عمومی تألیف کند. او این کار بزرگ را شروع کرد و تألیف جامع التواریخ پس از ۵۰ سال به پایان رساند.

اثر حاضر بخش مربوط به تاریخ بنی اسرائیل است که سراسر انباشته از اساطیر و داستانهای این قوم می باشد. این اثر برای نخستین بار است که بر اساس معتبرترین نسخ تصحیح و به زیور طبع آراسته می شود.

ارشاد (در معرفت و وعظ و اخلاق) / تألیف عبدالله بن محمد بن ابی بکر قلابسی نسفی؛ تصحیح، مقدمه و تعلیقات عارف نوشاهی.

ابومحمد عبدالله بن محمد بن ابی بکر قلابسی نسفی (م حدود ۵۰۰ یا حدود ۵۵۰ هـ) ارشاد را در اخلاق دینی و عرفانی در ماوراءالنهر تألیف کرده است.

این کتاب حاوی سی و دو فصل است. مؤلف در هر فصل برای بیان مطلب به آیات قرآنی، احادیث قدسی و نبوی و اخبار و اقوال مشایخ استشهاد کرده و از کتابهایی نادر مانند معانی الاخبار حکیم ترمذی، فواید ابواسحاق بشاغری و غیره بهره برده است.

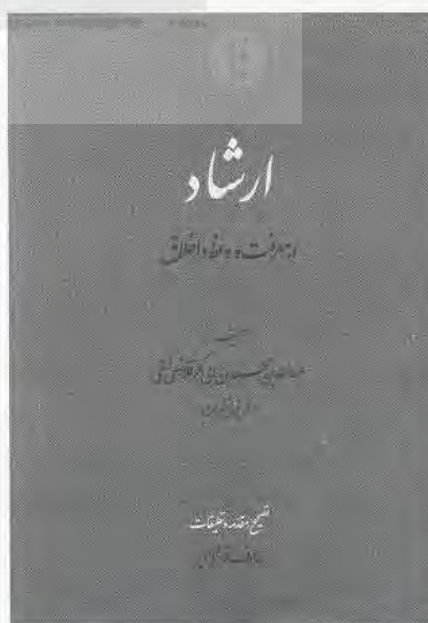
در میان شواهد شعری این کتاب، اشعار شاعران بزرگ قرنهای چهارم و پنجم همچون رودکی، بوشکور بلخی و آفرین نامه او و فرخی و شاعران گمنام همین دوره همچون خواجه حکیم سمرقندی، ابوالقاسم خطیب سمرقندی، حکیم جوهری سمرقندی، قانع نخشی، منصور ابدال و دهقان جوزین به چشم می خورد. این کتاب یگانه منبع اشعار از میان رفته شاعران یاد شده است.

از دیگر ویژگیهای مهم این اثر، افعال و ترکیبات ناب و کهن فارسی در برابر عربی است. برخی از این گونه افعال و استعمال ترکیبات را فقط در این کتاب می توان یافت.

نثر این اثر همچون دیگر آثار بر جای مانده از سده های پنجم و ششم حوزه ماوراءالنهر، از سادگی، روانی و جذابیت برخوردار بوده و از هر گونه پیچیدگی به دور است.

انتشارات میراثبان وابسته به مرکز پژوهشی میراث مکتوب از مجموعه کارنامه دانشوران ایران و اسلام منتشر کرد:

سرگذشت نادرشاه افشار

بازنویسی و تلخیص کتاب جهانگشای نادری، اثر میرزا مهدی خان استرآبادی؛ به کوشش: مجید اشرفی.

جهانگشای نادری تألیف میرزا مهدی خان استرآبادی از رجال اواخر دوره صفوی و وقایع نگار دوران نادرشاه افشار است. میرزا مهدی خان همه وقایع را اعم از تلخ و شیرین برای نادر می خواند و از این رو بسیار سعی کرده وقایع را طوری بازگو کند که موجب خشم و نفرت نادر قرار نگیرد. از طرفی او وجود نادر را در آن زمان مشیت الهی دانسته و می گوید: «بر مردم عاقل و آگاه پوشیده نیست که هر زمان ستمگران در دنیا به جنایت و ظلم و ستم دست بزنند خداوند تبارک و تعالی مظلومان را فراموش نکرده و به طریقی که می داند شر ستمگران را از سر آنها کوتاه می کند. نمونه این گفتار، نادرشاه افشار از سلسله ترکمان است».

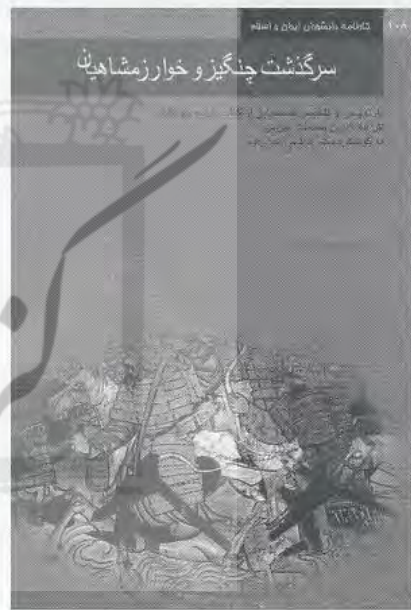
سرگذشت چنگیز و خوارزمشاهیان

بازنویسی و تلخیص قسمتهایی از کتاب تاریخ جهانگشا، اثر علاءالدین عظاملک جوینی؛ به کوشش: دکتر هاشم رجب زاده.

وصف جانشینان این جهانگشا و تاریخ مختصر جوجی و چغتای دو پسر او نگاشته شده است. جلد دوم در تاریخ خوارزمشاهیان و ملوک قراختای و گورخانیان و سپس شرح حکام مغولی است که تا آمدن هولگو (۶۵۳ هـ) در ایران حکومت داشتند. جلد سوم به برنشستن منگوقاآن (۶۴۹ هـ) و آنگاه حرکت هولگو به ایران و برانداختن اسماعیلیان، و سپس تاریخ ملوک و مذهب این طایفه پرداخته است. دسترسی مؤلف به اطلاعات و منابع دست اول، و نیز حضور او در بیشتر وقایع شرح داده شده، و دانش گسترده و نثر فاخر وی، این تألیف را در میان آثار تاریخی ممتاز می کند.

سرگذشت حاکمان مغولان ایران زمین تا آمدن هولگو و فتح بغداد

بازنویسی و تلخیص نیمه دوم کتاب تاریخ جهانگشا، اثر علاءالدین عظاملک جوینی؛ به کوشش: دکتر هاشم رجب زاده.

این کتاب بازنویشته کوتاه شده نیمه اول تاریخ جهانگشا (جلد اول و نیمه نخست جلد دوم آن) تألیف گرانقدر عظاملک جوینی (نگاشته سالهای ۶۵۰ تا ۶۵۸ هجری) است. تاریخ جهانگشا در سه جلد مرتب شده است. در جلد اول، پس از دیباچه، شرحی در عادات و رسوم مغول قدیم و فصلی در فرامین وضع شده از سوی چنگیزخان، معروف به یاسهای چنگیزی، آمده، و آنگاه تاریخ چنگیزخان و برآمدن و فتوحات او در ممالک اویغور و ماوراءالنهر و ایران و دیگر رویدادها تا وفات چنگیزخان (۶۱۷ تا ۶۲۴ هجری) یاد شده و سپس

این کتاب بازنویشته کوتاه شده نیمه اول تاریخ جهانگشا (جلد اول و نیمه نخست جلد دوم آن) تألیف گرانقدر عظاملک جوینی (نگاشته سالهای ۶۵۰ تا ۶۵۸ هجری) است. تاریخ جهانگشا در سه جلد مرتب شده است. در جلد اول، پس از دیباچه، شرحی در عادات و رسوم مغول قدیم و فصلی در فرامین وضع شده از سوی چنگیزخان، معروف به یاسهای چنگیزی، آمده، و آنگاه تاریخ چنگیزخان و برآمدن و فتوحات او در ممالک اویغور و ماوراءالنهر و ایران و دیگر رویدادها تا وفات چنگیزخان (۶۱۷ تا ۶۲۴ هجری) یاد شده و سپس

آفرینش‌های هنری در گفتار نبوی

تفصیل و بازنویسی سخن‌های عظیم الهی در گفتار
 اثر سید رضی
 به کوشش دکتر سید محمد مهدی جعفری

حکمت‌های زندگی بخش بزرگترین راهنمای انسان‌ها و بهره‌مند شدن از زیبایی‌های جانفزا، این کتاب را «راهنمای عمل» خود در زندگی قرار دهند، و مسیر تامل انسانی را در پرتو رهنمودهای درخشان آن بپویند.

شرح و وصف‌های آمده در تاریخ جهانگشا حاصل مشاهده خود اوست، که در جای شاهد عینی حاضر در صحنه وقایع و دولتمردی آگاه از اسباب و علل رویدادها به نگارش آن پرداخته، ارزشی گرانسنگ و کم نظیر به اثر تاریخی او داده است.

آفرینش‌های هنری در گفتار نبوی

بازنویسی و تلخیص کتاب مجازات آثار نبوی، اثر سید رضی؛ به کوشش: دکتر سید محمد مهدی جعفری.

پیامبر بزرگوار اسلام می‌فرماید «من از همه عربها سخنی شیواتر و رساتر دارم». این سخن شیوا چون با آرایه‌های لفظی و معنوی درآمیزد، معنای آن ژرف‌تر و لفظ آن زیباتر خواهد شد.

سید رضی، دانشمند فرهیخته و ادیب هنرمند که خود دانشی گسترده و ذوقی سرشار داشت و گوهرشناسی کم نظیر بود، برخی از سخنان پیامبر گرامی را که آرایه معنوی زیبا و حکیمانه‌ای داشت گردآورده «مجازات النبوی» نامید. در این کتاب یک صد گوهر از آن گنجینه گرانبها انتخاب و به نام «آفرینش‌های هنری در گفتار نبوی» به جوانان هنردوست و زیباپسند تقدیم می‌شود. تا با استفاده از

گزارش میراث